

Oslo, 31. oktober 2014

Torill Fiva  
Postboks 8119 Dep  
0032 Oslo  
postmottak@kt.dep.no

Vårt arkiv: 2014H002  
Saksbehandler: Joachim Svendsen

*Autisme er en gjennomgripende utviklingsforstyrrelse som medfører omfattende funksjonsvansker. Vanskene griper inn i ulike livsområder og varer hele livet. Hovedvanskene er knyttet til: omfattende forståelsesvansker med hensyn til språk, kommunikasjon og sosiale relasjoner, uttalte begrensninger i aktiviteter og interesser, samt særegne reaksjoner på omgivelsene.*

*Autismeforeningen i Norge ble stiftet i 1965 og har ca. 5.000 medlemmer. Foreningen er en sammenslutning av personer med diagnoser innen autismspekteret, foreldre og andre pårørende, fagfolk og andre interesserte.*

## KOMMENTARER TIL RAPPORT: «UTDANNING OG FORSKNING I SPESIALPEDAGOGIKK - VEIEN VIDERE»

### SAMMENDRAG

- Det er bra at det foreslås satsning på ASK.
- Spesialpedagogikkens overordnede mål om å fremme gode lærings-, utviklings- og livsvilkår bør etter vårt syn inneholde et ansvar for å indentifisere elevenes styrkeområder, utvikle de videre og ta de i bruk.
- Det er uheldig at utdanning innen ASD sorterer under utviklingshemming eller sosio-emosjonelle vansker. Svært mange barn med ASD vil ikke ha noen form for psykisk utviklingshemming og har derfor bare behov for tilrettelegging i forhold til autisme. Selv om en del barn med autisme også har en psykisk utviklingshemming er diagnosene separate og må behandles forskjellig på individuell basis.
- ASD er ikke et satsingsområde til tross for at det i dag er langt flere med diagnosen enn tidligere. Et minstekrav bør være at diagnosene av nevrobiologisk/nevropsykiatrisk karakter, ASD, ADHD og Tourette syndrom, bør være et satsingsområde for forskning, utdanning og videreutdanning innen spesialpedagogikk.
- Det bør være et krav til kompetanse innen ASD før man får undervisnings- eller oppfølgingsansvar for et barn med autisme.
- Mange elever med ASD får gode karakterer så lenge de får tilrettelegging. Vi ønsker at det settes fokus på at man ikke kan gi støtte og tilrettelegging til barn med ASD ut fra karakterer i skolen men ut fra hvert enkelt elev sine grunnproblemer.

## BAKGRUNN

Mennesker med ASD har behov for individuelt tilrettelagt undervisning for å kunne mestre læringssituasjoner. De trenger ofte hjelp til å tolke sosiale situasjoner og hindre kommunikasjonsvansker. Mange med ASD har persepsjonsvansker og trenger skjerming fra situasjoner der det er mange og sterke sanseinntrykk. Befolkningen med ASD er en svært heterogen gruppe med stor variasjon i funksjonsnivå, noe som utdanningenes satsinger, spesielt i forhold til ASD og generelt i forhold til andre nevrobiologiske/nevropsykiatriske tilstander, bør reflektere. Mange med ASD utvikler tilleggsproblemer som følge av manglende tilrettelegging og oppfølging i skolen og kan føre til psykiatriske tilleggsproblemer senere i livet.

Elever med autisme kan ha sammensatte problemer som det bør tilrettelegges for på skolen. I noen tilfeller kan det være tilstrekkelig med tilrettelegging av «fritiden», altså de ustrukturerte periodene mellom timene eller i timer med alternative aktiviteter, for at eleven skal ha mulighet til å tilegne seg kunnskap i timene. I andre tilfelle må man tilrettelegge for alle arenaene i skolehverdagen. Utfordringer elever med ASD har til felles er at de har et større behov for struktur og forutsigbarhet i hele skolehverdagen, ikke bare i undervisningssituasjoner. Det er derfor viktig at man tar hensyn til helheten og til hvert individs behov ved tilrettelegging.

## KAPITTEL 2

Etter Autismeforeningens syn bør spesialpedagogikkens overordnede mål også inneholde det vi mener er fagets viktigste oppgave: å finne fram til elevens styrkeområder og ta dem i bruk. Dette vil øke fokuset på den individuelle tilretteleggingen vi mener er nødvendig for at elever skal få den hjelpen de har behov for. Dette gjelder ikke bare for mennesker med diagnose innen ASD, men alle med behov for spesialpedagogisk oppfølging.

Ekspertgruppens syn på overordnede temaer ser ikke ut til å inneholde noe om autismespekterdiagnoser eller andre nevrobiologiske/nevropsykiatriske diagnoser som ADHD eller Tourettes syndrom. Andre områder av rapporten bruker utviklingshemming som en overordnet diagnose for ASD. ASD er ikke en utviklingshemming selv om mange med ASD har utviklingshemming i tillegg. Mennesker med ASD har ofte vansker som må behandles av fagpersoner fra flere fagområder, men utfordringene for mennesker med ASD er av en annen karakter enn for de som har utviklingshemming. Selv om fagområdene nevropsykologi og psykiatri er nevnt i samband med tverrfaglig og flerfaglig arbeid mener vi de også bør få et eget punkt under overordnede temaer.

Autismeforeningen er enig i at inkludering er viktig, både i skolen og i samfunnet for øvrig. Inkludering som begrep og hva det innebærer er likevel ikke klart definert i rapporten. Mennesker med ASD har særdeles varierte og til dels store utfordringer med å være sammen med andre barn. En klasseromsituasjon er utfordrende og krever en tilpasningsdyktighet de fleste ikke har. En uttalelse om at «alle kan inkluderes» bør derfor følges av en beskrivelse av hva inkludering innebærer for mennesker som ikke har forutsetning til å være aktiv deltaker i sosiale sammenhenger.

## KAPITTEL 3

Autismeforeningen er fornøyde med at rapporten skriver at barnehagepedagog- og lærerutdanningene bør ha mer spesialpedagogikk. Dette reflekterer at man identifiserer flere som har behov for spesialpedagogisk tilrettelegging i skolen. Man kan ikke lengre regne ASD som en sjelden diagnose, men må regne med at hver skole har flere elever med ASD til enhver tid. I tillegg er det mange som får diagnosen i siste halvdel av grunnskolen, men som likevel har behov for tilrettelegging på skolen. Denne tilretteleggingen må lærerne selv ha kompetanse på å planlegge og gjennomføre, noe som krever økt kompetanse innen spesialpedagogikk.

## KAPITTEL 4

En oversikt over UH-sektorens utdanninger og spesialiseringen er ofte etterspurt i Autismeforeningen. En slik beskrivelse bør være tilgjengelig slik at mennesker som har behov for videre- eller etterutdanning lett kan finne frem til utdanningsinstitusjon som passer best. Autismeforeningen ønsker at oversikten presentert i rapporten blir vedlikeholdt og gjort tilgjengelig, f.eks. av utdanningsdirektoratet, slik at det blir lettere å finne frem til relevante utdanningsløp.

## KAPITTEL 5

Rapporten viser at ansatte i PPT og barnehager anser at de har lavest kompetanse på bl.a. autismespekterforstyrrelser. Dette reflekterer Autismeforeningens oppfatning av faglig status hos disse gruppene. Vi mener at ekspertgruppens anbefalinger kunne lagt mer vekt på dette i sine anbefalinger.

Autismeforeningen er enig i at det er et problem at man ikke kan tallfeste forekomsten av de ulike diagnosene. Man kan likevel benytte seg av tall på forekomst på forskjellige diagnose der beskrivelsen man bruker i Norge er den samme som blir benyttet internasjonalt til å anslå kompetansebehov. I fremtiden bør myndighetene sikre seg kunnskap om hvor mange som har behov for spesialpedagogisk oppfølging for å kvalitetssikre dimensjoneringen av utdanningstilbudet.

## KAPITTEL 6, 7 OG 8

Rapporten foreslår å styrke lærerutdanningene og studiene i spesialpedagogikk og at utdanningene skal være forskningsbasert. Vi er enige i at undervisningen skal være forskningsbasert, men det er viktig at den samtidig formidler god praksis. I denne sammenhengen er det mindre viktig om man aktivt bedriver egen forskning.

Mange med autisme benytter seg av alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK). Vi er derfor enige i at det bør satses mer på etter- og videreutdanning av pedagoger, spesialpedagoger og lærere i bruk av ASK.

Autismforeningen er fornøyde med at ekspertgruppen har påpekt at den særnorske samlebetegnelsen «sammensatte lærevansker» ikke er nyttig internasjonalt. I denne sammenhengen er fagbegrepet «utviklingshemming» også problematisk. Selv om det er mange med ASD som også har en utviklingshemming er de separate diagnose å må behandles forskjellig. Et minstekrav bør være at diagnosene som beskrives som nevrobiologiske/nevropsykiatriske (ASD, ADHD og Tourettes syndrom) får en egen spesialisering i utdanningene.

Vennlig hilsen

Annette Drangsholt

Leder

Tove Olsen

Daglig leder